Tegn og signaler

- I Vestre Toten jobber vi ved å utforske undring på nivå 0. Du som profesjonell **holder tilbake å konkludere, før du har sjekket ut med barn, unge og foreldre** — og dere sammen er enige om at det er en bekymring. Tegn og signaler brukes som bakgrunnskunnskap heller enn sjekkliste.

- Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av - eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring.

- Oversikter over tegn og signaler må brukes i kombinasjon med begreper som skjønn og mageføelse. Det bør vurderes hva dette kan henge sammen med. (Sammenhengssirkelen)

- En enkel observasjon av ett tegn er ikke ensbetydende med at det er grunn til bekymring. Tegn som vedvarer over tid, eller flere tegn samtidig, gir derimot større grunn til bekymring.

- Generelt anbefales det å betrakte observasjon av tegn og signaler som utgangspunkt for en lengre prosess.

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Tegn og signaler Fem typer tegn og signaler

Følelsesmessige uttrykk og atferd	**Uvanlig atferd og utviklingstrekk**	**Sosiale forhold**	**Fysiske tegn**	**Foreldre og relasjon til barna**
Innadvendt, trist, tilbaketrukket Dårlig selvbilde/selvfølelse Gråt, trøstesløshet, vanskelig å berolige Angst, anspent o.l. Irritabel, sinne, raseri, opposisjonell Sensitiv for lyd, lys og omgivelser Slapp, nummen, interesseløs, følelsesløs	Urolig, konsentrasjonsvansker Forsinket/tap av ferdigheter eller regresjon Læringsvansker og skolerelasjon Enurese, enkoprese Selvskading, selvdestruktiv Bruk av rusmidler Tyveri, kriminalitet, løgner	Ettergivende atferd Uvanlig tilknytnings-atferd Oppmerksomhets-søkende Klynger seg til voksne Sosial involvering med andre barn Kommer ofte i konflikt med andre barn Avvikende eller konfliktfylt relasjon til foreldre Avviser/unngår voksenkontakt	Påkledning Hygiene Mat-/ spisevaner Fysiologisk utvikling, over-/ under-vektig Trøtthet/ søvn-mangel Fysiske plager Medisinsk oppfølging Mangelfullt tilsyn Barn med omsorgs-oppgaver Barn forteller/ ber om hjelp	Foreldres relasjon til barn Foreldre med psykiske lidelser Foreldre med rusmisbruk Uforutsigbare foreldre Tilbaketrekning

Følelsesmessig uttrykk og atferd

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Hovedgruppe	Kortnavn	Beskrivelse
Følelsesmessige utrykk og atferd	Innadvendt, trist, tilbake-trukket	Barnet opptrer som innadvendt, tilbaketrukket og/eller trist. Sped- og småbarn fremstår som passive og har manglende vitalitet
	Dårlig selvbilde/ selvfølelse selvaktelse.	Barnet fremviser dårlig selvbilde og/eller dårlig selvfølelse. For de yngste barna omtales tegnet som tap av selvaktelse.
	Gråt, trøstesløshet, vanskelig å berolige	Barnet gråter ofte, er vanskelig å trøste eller berolige
	Angst, anspent o.l.	Barnet er ofte engstelig eller viser unormalt stor engstelse. Gjelder spesielt i situasjoner hvor barnet skiller seg fra omsorgspersoner
	Irritabel, sinne, raseri, opposisjonell	Barnet har vanskelig for å regulere sinne og frykt. Det kan ha raserianfall eller utvise en utagerende eller aggressiv atferd. I tillegg kan barnet fremstå som spesielt opposisjonell.
	Sensitiv for lyd, lys og omgivelser	Barnet opptrer sensitivt eller er skvetten når det gjelder høye lyder og stekt lys. Påvirkes lett av uro fra omgivelsene.
	Slapp, nummen, interesse-løs, følelsesløs	Barnet fremstår som nummen, slapp og/eller interesse-løs, har redusert oppmerksomhet og er lite interessert i lek, aktiviteter eller andre personer.

Tegn og signaler på uvanlig atferd og utviklingstrekk

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Hovedgruppe	Kortnavn	Beskrivelse
Uvanlig atferd og utviklingstrekk	Urolig, konsentrasjons-vansker	Barnet fremstår som urolig og hyperaktiv, og har vansker med konsentrasjon og oppmerksomhet.
	Oppmerksomhetssøkende	Barnet er oppmerksomhetssøkende, dvs. krever unormalt mye oppmerksomhet fra omgivelsene. Kan utløse negative reaksjoner for å oppnå oppmerksomhet.
	Forsinket/tap av ferdig-heter eller regresjon	Barnet har forsinket motorisk, språklig, emosjonell og/eller sosial utvikling. Barnet kan også ha tap av tidligere tillærte ferdigheter, f.eks. motoriske ferdigheter, spiseferdigheter, språk, renslighet.
	Læringsvansker og skolerelasjon	Barn og unge som har vansker med innlæring og hukommelse, herunder forsinket språkutvikling. Tegn kan også være uforklarlig skolefravær og skulk.
	Enurese, enkoprese	Ufrivillig vannlating og avføring i sengen eller i buksene.
	Selvskading, selvdestruktiv	Selvdestruktive følelser, uttrykk eller handlinger, eks. i form av å skjære seg selv
	Bruk av rusmidler	Viser interesse for rusmidler, tidlig debut eller økende forbruk.
	Tyveri, kriminalitet, løgner	Barn og unge driver med tyveri og annen kriminalitet

Tegn og signaler på unormale sosiale forhold

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Hovedgruppe	Kortnavn	Beskrivelse
Sosiale forhold	Ettergivende atferd	Barnet viser overdrevent god oppførsel for å unngå misnøye hos foreldre eller andre omsorgspersoner. Barnet kan også preges av å permanent tilpasse seg eller oppfylle andres behov og forventninger.
	Uvanlig tilknytningsatferd	Barnet er ukritisk og overdrevent vennlig overfor ukjente voksenpersoner og kan fremstå som ukritisk kontaktsøkende. Alternativt kan barnet virke uaffisert av eller ha uvanlig lite reaksjon når foreldre forlater barnet.
	Klynger seg til voksne	Barnet er tilbøyelig til å klenge seg til voksne eller utviser uvanlig atferd ved adskillelse. Barnet kan også ha uvanlig fokus på foreldre sett i forhold til alder og utvikling. Alternativt kan reaksjonen være at barnet unnlater å søke trøst hos voksne.
	Sosial involvering med andre barn (sosial kompetanse)	Trekker seg fra sosiale sammenhenger, har vansker med å samspille med andre, virker ensom.
	Kommer ofte i konflikt med andre barn	Kommer ofte i konflikt med andre barn (udokumentert)
	Avvikende eller konfliktfylt relasjon til foreldre	Barnet unngår å søke trøst eller kjærlighet fra omsorgs-personer når det er bekymret.
	Avvikende eller konfliktfylt relasjon til foreldre	Barnet er motvillig mot å være i kontakt med eller i nærheten av bestemte personer. Kan også være ekstremt på vakt mot voksenpersoner (udokumentert).

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Fysiske tegn og signaler

Hovedgruppe	Kortnavn	Beskrivelse

Fysiske tegn	Påkledning	Barnet har upassende klær i forhold til vær og årstid. Barnet kan også virke ustelt
	Hygiene	Barnet bærer preg av dårlig stell og pleie, f.eks. ved å være permanent skitten, at det lukter av barnet og/eller at tannhelsen er dårlig. Barnet kan også ha ubehandlede sykdommer eller andre plager som lus.
	Mat-/ spisevaner (spiseforstyrrelser)	Barnet har vanskelig forhold til mat, vil ikke spise, har ekstrem sult, har mangelfull ernæring. Annet uvanlig forhold til mat kan være at barnet spiser rester, stjeler, hamstrer eller gjemmer mat.
	Fysiologisk utvikling, over-/under-vektig	Barnet har unormal vekt som følge av mangelfullt kosthold (non-organic-failure-to-thrive). Det kan synliggjøres som vekststagnasjon. Andre fysiologiske tegn kan være over-/undervekt eller dehydrering som følge av manglende/feil ernæring.
	Trøtthet/søvnmangel	Mangel på søvn. Viser seg ved at barnet virker slitent og trøtt eller ved at barnet selv opplyser om mangelfull døgnrytme.
	Fysiske plager	Barnet har vedvarende fysiske plager som infeksjons-sykdommer, vondt i magen, hodesmerter og/eller smerter i kroppen generelt (begrenset dokumentasjon)
	Mangelfullt tilsyn	Foreldrene har mangelfullt tilsyn med barna som resulterer i skader (dyrebitt, skolding, fall osv.). Eventuelt kan det også være mangelfulle forklaringer på skader som skyldes mangelfullt tilsyn.
	Medisinsk oppfølging	Foreldre ivaretar ikke barnets behov for medisinsk oppfølging/behandling eller tannhelsebehandling. Eventuelt kan foreldrene aktivt motarbeide at barnet har kontakt med helsepersonell.
	Barn med omsorgs-oppgaver	Barn eller voksen opplyser om at barna har omsorgs-oppgaver som går ut over det som er normalt, og som går ut over skole eller andre aktivitet for barnet.
	Barn forteller/ ber om hjelp	Barna forteller uoppfordret at de har behov for hjelp eller er utsatt for ulike former for risiko.

Tegn og signaler hos foreldre og relasjonen foreldre-barn

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Hovedgruppe	Kortnavn	Beskrivelse
Foreldre og relasjonen til barna	Foreldres relasjon til barn	Foreldre er fiendtlig innstilt til egne barn, gjør barnet til syndebukk, har overdrevne forventinger til barnet, eksponerer barnet for skremmende opplevelser, bruker barnet til eget behov (f.eks. i skilsmisser), sørger ikke for sosialisering av barnet eller gir ikke barnet følelsesmessig respons.
	Foreldre med psykiske lidelser	Foreldre viser eller gir uttrykk for å ha psykiske plager i form av å være mentalt overbelastet (ved arbeidsledig-het, sykdom, overarbeidet), har skiftende stemnings-leie, lider av depresjon/angst eller opptrer irrasjonelt på bisarre måter (udokumentert).
	Foreldre med rusmisbruk	Foreldre gir signaler om rusproblematikk ved å møte opp med barnet i ruspåvirket tilstand
	Uforutsigbare foreldre	Foreldre glemmer å hente barnet, barnet hentes av mange ulike personer eller foreldre gir elles uttrykk for å ha en uforutsigbar hverdag
	Tilbaketrekning	Barna har et stort og uforklarlig fravær fra barnehage og skole, barna hindres i å være samme med andre og foreldrene trekker seg fra kontakt med barnehage, skole og helsetjenester.

Tegn og signaler på fysiske overgrep hos barn og foresatte

(Child Welfare Information Gateway, Children's Bureau, Washington)

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Tegn hos barna	Tegn hos foreldre/omsorgspersoner
• Har uforklarlige brannsår, bitt, blåmerker, benbrudd eller svarte øyne • Har blåmerker eller andre merker etter fravær fra skolen • Synes skremt av foreldrene og protesterer eller gråter når barna skal hjem • Trekker seg tilbake ved tilnærmelser fra voksen-personer • Foreldre eller andre omsorgspersoner rapporterer om unaturlig skade • Plager dyr eller kjæledyr	• Har motstridende, lite overbevisende eller ingen forklaring på barnets skade, eller gir en forklaring som ikke er forenlig med skaden • Beskriver barnet som "ondt" eller på en svært negativ måte • Bruker hard fysisk disiplin med barnet • Er misbrukt som barn • Har selv plaget dyr eller kjæledyr

Tegn og signaler på fysiske overgrep (physical abuse)

(Sammensatt oversikt)

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Fysiske tegn	Atferdssignaler
• Merker etter slag (med hånd eller redskap), brennmerker, sår på kroppen og lignende. • Skader fremstår i et mønster fra f.eks. hånd eller belte • Skader etter risting, kast eller spark. • Merker efter kvelningsforsøk (fingermerker) • Brudd på armer, ben, kraveben eller andre brudd • Symptomer på shaken baby og lign. (shaken baby syndrom er en kombinasjon av blødninger i hjernen og blødninger i øyenbakgrunnen hos barn i spedbarnsalderen oppstått i forbindelse med at barnet gjentatte ganger blir ristet på en slik måte at hodet beveges ukontrollert frem og tilbake).	• Vaktsom ved voksenkontakt • Engstelig når andre barn gråter • Tilbaketrukket og/eller aggressiv atferd • Skremt av foreldre • Redd for å gå hjem • Opplever fysisk kontakt som ubehagelig • Selvdestruktiv • Frykt for å gå steder hvor overgrep finner sted • Er vaktsom og årvåken I forhold til om noe ubehagelig skal skje • Har upassende klær for å skjule skader (for eksempel lang genser på varme dager) • (Atferdsmessige tegn og signaler sammenfaller med tegn og signaler for seksuelle overgrep)

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Tegn og signaler på seksuelle overgrep Kilde: SISO (2014)

	Sosiale reaksjoner	Fysiske reaksjoner	Psykiske reaksjoner

Små barn	• Endringer i atferd • Seksualisert atferd • Overdreven/tvangspreget onani • Uvanlig interesse for og kunnskap om seksualitet utover alder og utviklingsnivå. • Konsentrasjonsvansker • Lek med dukker som illustrerer seksuelle overgrep • Regressiv atferd, babyspråk. Utagering, aggressiv atferd, spark, slag, biting • Hyperaktivitet • Følelser av frustrasjon og sinne • Frykt for og aversjon mot bestemte personer eller steder • Umotivert gråt • Konsentrasjonsvansker i lek og samspill med andre • Taushet • Påføre selvforskyldt smerte, stanger hodet i ting, dra i håret, skjære i kroppen eller i bilder	• Rødhet, irritasjon rundt kjønns organene og i endetarmsåpning. • Smerte, kløe, utslett rundt kjønnsorganene og i endetarmsåpning. Vaginal blødning, blødning fra kjønnsorganene og endetarmsåpning. • Blærekatarr, skjedekatarr • Blod i underbuksa. • Har problemer med å gå eller sitte. • Mage- og fordøyelsesproblemer. • Klager over uvelhet. • Putter gjenstander inn i skjeden og endetarm. • Ufrivillig vannlating, encoprese. • Sprekker i munnen, munnsår • Pådrar seg seksuelt overførbare sykdommer • Svelgeproblemer, ubehag i forhold til bestemte matvarer • Uvanlig kroppslukt (sæd) • Følger ikke normal vekstkurve	• Humørsvingninger • Tristhet. • Angst • Uforklarlig gråt, skriketokter. Mareritt, redd for å sovne. Utviser likegyldighet, robot- lignende oppførsel. Ensomhet. • Isolasjon • Reagerer ikke på kontakt fra andre, trekker seg inn i seg selv. Mistillit til voksne. • Utrygg tilknytning. Dissosiasjon. Ukritisk i kontakt med andre.
Mellomstore barn	Samme som over, og i tillegg: • Lærevansker, mangel på konsentrasjon. • Utviser voksen seksuell atferd, forførende, flørt. • Påfallende antrekk. Begynnende selvdestruktiv atferd. Tap av ferdigheter. Begynnende utvikling av beskyttelsesstrategier. Mobbing. • Begynnende selvmordstanker	• Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hodepine, magesmerter etc. • Vanskeligheter med kroppskontakt, berøring, mangel på beskjedenhet • Mangelfull eller overdreven personlig hygiene	• Lav selvfølelse. • Maktesløshet. • Apati. • Skyldfølelse. • Skamfølelse. • Begynnende depresjon. • Innadvendthet
Tenårene	• Selvskading, selvmordstanker og -forsøk. • Spiseforstyrrelser. • Alkohol- og narkotikamisbruk. • Utviser pseudomodenhet. • Hemmelighetsfull, skamfull. • Utvikling av spesielt kropps-språk, kroppsholdning, ganglag	• Tidlig seksuell aktivitet. • Tidlig graviditet og abort. • Forsøk på å holde tilbake fysisk utvikling	• Depresjon. • Mistillit til andre. • Manglende identitetsfølelse. • Forvirring omkring kjønnsidentitet. • Økt skyld- og skamfølelse.

Tegn og signaler på mobbing

Kunnskapsgrunnlag – Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge . Geir Møller. Helsedirektoratet 2018

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Tegn som indikerer at noen blir mobbet	Tegn som tyder på at noen mobber andre
• uforklarlige skader • mistet eller ødelagt klær, bøker, elektronikk, eller smykker • hyppig hodepine eller magesmerter, kvalme eller etterlikne sykdom • endringer i spisevaner, som plutselig hoppe over måltider eller overspising. Barn kan komme hjem fra skolen sultne fordi de ikke spiser lunsj. • søvnproblemer eller hyppige mareritt • fallende karakterer, tap av interesse for skolearbeid, eller ikke • ønsker å gå til skolen • plutselig tap av venner eller unngå sosiale situasjoner • følelsen av hjelpeløshet eller redusert selvfølelse • • selvdestruktiv atferd som å rømme hjemmefra, å skade seg selv, eller snakke om selvmord	• Deltar i fysiske eller verbale slagsmål • Har venner som mobber andre • Er mer aggressive • Har uforklarlige ekstra penger eller nye eiendeler • Legge skylden på andre for sine problemer • Ikke godta ansvar for sine handlinger • Bekymre seg om deres omdømme eller popularitet

Tegn og signaler på depresjon hos ungdom og unge voksne

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

	Tegn og symptomer	**Tegn ansatte bør se etter**
Emosjonelle endringer	• Fremstår trist og med håpløshet Irritabel, sint og fiendtlig • Tar lett til tårene • Tap av glede over ulike aktiviteter • Følelse av å være verdiløs og skyldfølelse • Mangel på entusiasme og motivasjon	• Tilbaketrekning, agitasjon, frykt, skyldfølelse, aggresjon, angst, • Endring av personlighet, redusert selvtillit, følelse av verdiløshet
Kognitive endringer	• Irrasjonell tenkning, ofte med uttrykt selvkritisk fokus • Tap av konsentrasjon, liten oppmerksomhet og vanskelig for å ta beslutninger • Lav selvtillit • Negativ holdning til egen kropp • Apatisk • Tanker om død og selvmord	• Betydelige hukommelsestap • Tap av motivasjon • Dårligere karakterer • Vanskelig for å ta beslutninger
Atferdsendringer	• Redusert aktivitet på skolen • Redusert interesse for eget utseende • Redusert omgang med venner og vanlige aktiviteter • Selvskading eller redusert egenomsorg • Unngår samkvem med familie og deltakelse i familieaktiviteter • Tilbaketrukken atferd og bruk av tid alene	• Endring i atferd • Selvskading • Selvforsømmelse • Mangel på motivasjon • Dårlig frammøte på skolen • • Dårlig konsentrasjon
Fysiske endringer	• Tretthet, mangel på energi, lav motivasjon • Økt eller redusert appetitt (som resulterer i vektøkning/vekttap) • Manglende døgnrytme (som resulterer i søvnløshet om natten og søvnbehov om dagen) • Rastløshet og agitasjon • Uforklarlige plager og smerte	• Hodepine • Endring i spisevaner • Søvn og energinivå • Trøtthet

Kunnskapsgrunnlag – Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge . Geir Møller. Helsedirektoratet 2018

Tegn på angst og depresjon hos barn og unge

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Kilde: Bru, Idsøe og Øverland (2016)

Tegn på angst hos barn og unge	Tegn på depresjon hos barn og unge
• Er stadig bekymret over noe, f.eks. om lekser er gjort godt nok, vennene, klasserommet, nyheter, familien • Har problemer med å gå ifra mor eller far og må gjerne følges til og fra skolen • Er lenge våkne og har søvnproblemer hjemme som går ut over skolearbeidet • Kan virke irritert, blir raskt sinte og har aggresjons utbrudd på skolen • Føler seg utenfor og ukomfortable sammen med medelever • Trekker seg bort fra andre elever og isolerer seg • Synes det er vanskelig å delta i diskusjoner i klassen, gjennomføre presentasjoner med mange tilhørere • Synes det er vanskelig med nye personer, steder og aktiviteter, som å ha vikar, gå i selskap eller overgangen til nye klasserom • Er redd for å gå på skolen eller vil ikke gå • Har negative tanke om muligheter for å mestre læringsarbeidet • Unngår personer, steder eller aktiviteter som kan utløse ubehagsfølelse	• Gjennomgående og vedvarende tristhet (kjernesymptom) • Tap av glede og interesse for aktiviteter som en var interessert i og gledet seg over tidligere, redusert motivasjon eller engasjement for skolearbeidet (kjernesymptom) • Tap av energi eller økt tretthet, har vanskelig for å komme i gang med arbeidsoppgaver eller opprett-holde innsats over tid (kjernesymptom) • Endring av appetitt som fører til vekttap eller vektøkning som ikke skyldes diett • Søvnløshet eller oversoving, virker trett når skoledagen starter – kommer for sent på skolen • Rastløshet eller irritabilitet – blir lettere involvert i konflikter med medelever, motstand mot å gjøre skolearbeidet. • Følelse av verdiløshet eller uhensiktsmessig skyldfølelse – negative forventinger til muligheter for å mestre skolearbeidet • Vansker med å tenke, konsentrere seg eller ta beslutninger i forhold til skolearbeidet • Tanker om død eller selvmord, eller forsøk på selvmord

Kunnskapsgrunnlag – Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge . Geir Møller. Helsedirektoratet 2018

Tegn på skolevegring og spiseforstyrrelser

Tegn og signaler er bare en indikasjoner på at noe er galt. Oversikter er derfor bare et hjelpemidler for å gjøre en mer generell vurdering av – eller fatte beslutning om - det er grunn til bekymring

Kilde: Bru, Idsøe og Øverland (2016)

Tegn på skolevegring	Tegn på spiseforstyrrelser
• Elever kjenner et sterkt ubehag ved å gå på skolen eller bare ved tanken på å gå dit. De klager ofte på kvalme, hodepine eller magesmerter, særlig på morgenen og/eller kvelden før skoledag. • Et slikt ubehag kan være knyttet til spesielle fag, lærere eller aktiviteter, slik som å unngå gym, prøve, fremføre gruppe-arbeid eller andre krevende sosiale faglige aktiviteter. Elever som strever med sosial tilpasning og/eller blir utsatt for mobbing, har større risiko for å utvikle skolevegring. • De er ofte flinke, pliktoppfyllende, stille og lite krevende elever. De gjør lite utav seg og kan være usynlige, derfor vanskeligere å oppdage. • Skolevegring er ingen medisinsk diagnose og er ikke det samme som skulk (dvs. elver som oftere mangle motivasjon og interesse for skolearbeidet). Skolevegrere vil gå på skolen, er interessert i skolearbeidet, men klarer ikke å gå på skolen. De er oftest hjemme, og foreldrene vet det, og de strever med å få dem til skolen. • Skolevegring kan starte eller øke ved overganger, som overgang til nytt skoleslag, etter ferie eller etter langvarig sykdom. • Det starter oftest med fravær en time eller en dag for så å øke gradvis, men kan også forekomme akutt, gjerne på grunn av en konkret episode. • Skolevegrere kan ha angstsymptomer, men det kan oppstå uten at angst er grunnen alene, eller angst kan være en konsekvens.	• Gjennomgående og vedvarende tristhet (kjernesymptom) • Tap av glede og interesse for aktiviteter som en var interessert i og gledet seg over tidligere, redusert motivasjon eller engasjement for skolearbeidet (kjernesymptom) • Tap av energi eller økt tretthet, har vanskelig for å komme i gang med arbeidsoppgaver eller opprett-holde innsats over tid (kjernesymptom) • Endring av appetitt som fører til vekttap eller vektøkning som ikke skyldes diett • Søvnløshet eller oversoving, virker trett når skoledagen starter – kommer for sent på skolen • Rastløshet eller irritabilitet – blir lettere involvert i konflikter med medelever, motstand mot å gjøre skolearbeidet. • Følelse av verdiløshet eller uhensiktsmessig skyldfølelse – negative forventinger til muligheter for å mestre skolearbeidet • Vansker med å tenke, konsentrere seg eller ta beslutninger i forhold til skolearbeidet • Tanker om død eller selvmord, eller forsøk på selvmord